

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Det unge Tyskland (1890)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 610. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes06-shoot-idm139753868771648/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

have gjort hans Hjerte godt, og med at erklære, han af Mangel paa Tid kun kunde blive et Par Dage.

Og dog behøvede Kongen et Samtykke af Rigsstænder til et Foretagende af yderste Vigtighed for hans Land. Jernbanernes Tid var oprunden, og der udfordredes dels at der optoges et større Laan til Anlæg af Statsbaner, dels at Staten gik i Borgen for Anlæggerne af de private Baner; men efter en Hardenbergsk Lov af 1820 udkrævedes til begge Dele Bevilling af Rigsstænderne. Kongen tumlede da med den umulige Plan at lade Udvalg af de forskellige Provins-Landdage træde sammen, seks hundrede Medlemmer i Tal, og lade dem figurere som Rigsstænder. Metternich maatte foreholde ham det Ugørlige deri^{*)}.

Under disse Forhold var det, at en lille Bog, *Vier Fragen eines Ostpreussen*, satte hele Tyskland i Bevægelse, idet den viste sig paa den aandelige Synskres som det første fjerne Lynglimt, der bebuder Uvej. I Slutningen af Februar 1841 var dette Hefte paa et Par Ark (efter Angivelse trykt i Mannheim) omspredt overalt. Saa omhyggelige Foranstaltninger havde man truffet, at dette Flyveskrift paa en og samme Dag laa i Boghandlervinduerne i den hele præsiske Stat; kun til Berlin kom det lidt bagefter for at forhindre Beslaglæggelse før det var forsent.

Fire Spørgsmaal indeholdt det, der varslede Undergang for Enevælden. De lød: Hvad ønskede Stænderne? Hvad Ret havde de? Hvad Besked fik de? Hvad er der tilovers for dem at gøre?

Paa det første Spørgsmaal svarte Bogen, at Folket nu næsten ingen Lod eller Del havde i Statsstyrelsen, medens dets høje Kulturtrin gjorde Ønsket derom naturligt. Det at Folket ogsaa savnede alle andre Organer end et Parlament, saaledes f. Eks. en fri Presse, og desuden nærede den dybeste Mistillid til Ministrene paa Grund af disses Vilkaarlighed, Trællesind og Pietisme maatte gøre Ønsket om en repræsentativ Forfatning endnu mere hedt. Paa det andet Spørgsmaal, hvori Stændernes Ret bestod, svarte Forfatteren: I Bevidstheden om deres Myndighed og i Myndighedserklæringen af 22. Maj 1815. Paa det tredje, hvad Besked de fik, lød Svaret: Anerkendelse af deres Troskab, Afvisning af deres Forslag og trøstende Henpegen til en fremtidig ubestemt Erstatning. Paa det fjerde Spørgsmaal om hvad Stæn-

^{*)} Bydei. *Die Begründung des deutschen Reiches* I. 107.

derne nu havde at gøre, optog Svaret kun halvanden Linje. Det lød: Nu at kræve som bevislig Ret hvad de tidligere bad om som om en Naade.

Skriftets indtrængende, overbevisende Tone, dets Appel til Folkets Retsfølelse og Selvfølelse vakte en levende Nysgerrighed efter at lære den anonyme Forfatters Navn at kjende. Han havde selv sendt Kongen sin Bog og paa Titelbladet tilføjet sit Navn Dr. Johann Jacoby, Læge i Königsberg. Kongen lod straks indlede Kriminalundersøgelse imod ham. Man erfor efterhaanden, at han var en velhavende, som Læge yderst anset Mand, der i 1831 ved Koleraens første og heftigste Udbrud i Polen straks var rejst hen at studere den og senere havde havt en langvarig Fejde med en Varsjov'er Læge, en Skryder, som ved Koleraens andet Udbrud i 1837 havde udbasuneret et Lønmiddel mod «denne ubetydelige, altid let helbredelige Sygdom». Da Jacoby mod denne Mand havde skrevet en kort videnskabelig Artikel, lod denne Torve-Udraaber i Berlineraviser indrykke et Svar, fuldt af ærerørige Sigtelser. Han havde Forbindelser i højere Krese, og han opnaaede, at Berlinercensuren negtede Jacoby Tilladelse til at lade sit rolige Gensvar trykke, samt at enhver Indaankning af Sagen fra Censoren til Overpræsidenten, fra denne til Overcensurkollegiet, fra dette til Minister v. Rochow og fra Rochow til Kongen, var frugtesløs, medens samtidigt alle Forlæggere i Hamborg, Leipzig, Grimma, Basel og Bern afslog at lade Aktstykkerne i Sagen trykke, skønt Jacoby paatog sig at betale Omkostningerne. Enhver Anden vilde vel nu have opgivet at se dette Forsvar mod en ussel Avisartikel trykt. Men Jacoby var ikke af de Mænd, der opgiver. Aar og Dag gik hen. Forfatteren lod sit Hsandskrift foretage alle de nødvendige Rejser — i Alt rejste det 1047 Mile — og han fik det saa tilsidst udgivet i Paris under Titlen: *Bidrag til en fremtidig historisk Skildring af Censuren i Prøjsen*. Saadan var denne Forfatters Naturel.

Her var det da endelig fundet, det, som det unge Tyskland saa sørgeligt havde følt Savnet af, det, som selv det yngste Tyskland med sin Herwegh ikke havde ydet, dette En blandt Tusind i det offentlige Liv: en Mand. Her aabenbarede sig endelig engang en viljestærk, politisk Fører i Fyrrernes Tyskland — ikke nogen Statsmand i Ordets egenlige og strenge Forstand, thi han kunde, som Fremtiden viste, aldrig lempe sig, aldrig nøjes med at have det Opnaaelige for Øje; men en ubøjelig Ka-